

42580

9/16

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtič in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto K 5.— za pol leta „ 2.00 za četrt leta „ 1.30

Naročnina se pošilja upravnilstvu v tiskarni sv. Cirila, koroske ulice št. 5. List se pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi določeni so v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Nekopirali se ne vračajo, neplačani listi se ne sprojemajo.

Za oznakla se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 12 h, dvakrat 18 h, trikrat 24 h.

Štev. 1.

V Mariboru, dne 5. januarja 1899.

Tečaj XXXIII.

Vabito na naročevanje.

Ob novem letu vabimo uljudno vse dose-danje naročnike „Slov. Gospodarja“, naj se naročijo še nadalje za leto 1899 na list, ki je in še tudi naprej zagovarja resno in vestno koristi sv. cerkve in slov. ljudstva pa ne išče o tem, kakor kaže že njegova cena, nikjer svoje koristi.

Z novim letom izhaja naš list v isti obliki, kakor dozdaj in tudi cena mu ostane ista, dok-ler se ne odpravi časnikarski kolek.

Kdor more, naj pristopi med deležnike „katol. tisk. društva“, da se „Slov. Gospodar“ vzdrži tudi nadalje pri tej nizki ceni.

Deležnina „katol. tisk. društva“ znaša za celo leto 5 gold. in je v tem že tudi naročnina za „Slov. Gospodarja“. — Naročnina pa znaša za celo leto 2 gld. 50 kr., in za pol leta 1 gld. 30 kr., ter za četrt leta 65 kr.

Naročnina se pošlje najlaglje po poštnih nakaznicah upravnilstvu „Slov. Gospodarja“ v tiskarni sv. Cirila v Mariboru.

Odbor kat. tisk. društva.

3. Vspehi zadrug v Žalcu in Horjulu, govornika voditelja Iv. Kač in J. Stanovnik.
4. Raiffeisenove posojilnice, govorni tajnik celjske »Zveze«.
5. Razgovor.

Zavedni rojaki! Pridite od blizu in daleč v obilnem številu na napovedani shod. Posebno upamo, da pride na shod veliko zastopnikov kmetskega stanu. Shod je poučen in ima namen, spravi-ti zadružno organizacijo na Spodnjem Štajarskem v hitrejši tok. Somišljeniki, agitujte za shod!

Novo leto.

Le vkup, le vkup, uboga gmajna! Nar. pesem.

Vedno v širje in širje kroge je začelo prodirati prepričanje, da so sedanje družabne razmere pri nas v Avstriji (kakor drugod) na smrt bolane in da jim je treba prikladnega in brzega zdravila. Nezdravi pojavi se prikazujejo posebno na gospodarstvenem polju. Kot zdravnika bi morala v prvi vrsti nastopiti vlada in državni zbor, ali onadva sta sedaj obsojena od nemško-narodnih kričočev na popolno nedelavnost. Zato je bolnik prisiljen, da je zajedno tudi samemu sebi zdravnik. Seveda to ni navadno in vsakdanje

razmerje, a v sili se človek mora posluževati tudi nenavadnih in nevsakdanjih pripomočkov.

Liberalno postavodajalstvo je tudi pri nas v Avstriji razvezalo družabne vezi ter s tem doseglo, da se mora sedaj vsak ud človeške družbe sam za se boriti za svoj gospodarstveni obstanek. S tem se je zaneslo med človeštvo veliko zlo. V gospodarstvenem gibanju in življenju se ne gleda več na skupni blagor in koristi cele države, celega naroda ali celega stanu, ampak tukaj se bojujejo med seboj le težnje in koristi po-sameznikov. Kdor je bolj bogat, kdor je bolj zvit, isti zmaguje nad ubogim in poštenim sozemljanom. Pridnost in poštenost je v tem boju le podrejenega pomena.

Položaj vseh stanov se je vsled raz-rahlanja družabnih vezi zdadno pomaknil na slabo stran. Le jeden stan se je razvil v naši liberalni dobi do nenadne mogočnosti, to je trgovski stan z vsemi svojimi izrastki in pritiklinami, kakor so špekulantje, pre-kupci in agentje. Ta prikazen je popolnoma naravna posledica liberalnega postavodajalstva. Osamljen se je postavil vsak človek v vroči boj za svoj obstanek. Vezi različnih stanov med seboj so se pretrgale in posameznik, ki je bil navezan na delo, ni imel dovolj časa ne dovolj znanja, da bi skušal pretrgane niti zopet spojiti. Vsled tega so se med različne stanove vrinili posredovalci, ki so si stavili nalogo, zadovoljevati potrebe proizvajajočih in odjemajočih stanov. Čim bolj se je ugnjezdil liberalizem med nami, tem bolj so se od-daljili proizvajajoči in odjemajoči stanovi, in tem več posredovalcev, agentov, prekupecev,

Javen shod

se priredi v četrtek dne 12. januarja ob 1/2 11. uri predpoldan v prostorih hotela »zur Stadt Wien« v Mariboru s sledečim vsporedom:

1. Pozdrav, govori dr. R. Pipuš.
2. Zadružno vprašanje, govori drž. posl. dr. J. E. Krek.

Listek.

Otrokova ljubezen.

(Povest; spisal M. T. Savinjski.)

Božični prazniki! Komu izmed nas ne bije ob teh besedah srce burneje, kogar ne navdajajo blaženi spomini iz one srečne dobe, ko smo, še otroci, z žarnimi očesci sedeli krog drage mamice, ki so stavili jaslice, ko smo tako srečnega srca zlatili orehe ter obe-ljali rudečelične jabolčke ob temnozelene smrekove veje, ki so s svojim svežim, praz-ničnim duhom napolnjevale sobo. Kako brez-skrbno in radostno smo stopali ob roki ma-terini ali pa med drugimi otroci po trdo smrzlem snegu k polnočnici, mrzli veter nam je bril v obraz, čestokrat še so naletovale snežinke, a kaj za to, saj je božični večer, saj hodimo pozdravljat novorojenega Jezuščka.

Kdo se pač božiča tako veseli kakor otroci! In še zdaj, sleherno leto hité nam misli nazaj, porajajo se nam čustva, ki so nas nekoč tako osrečevala, spominjamo se natanko vseh dogodkov, ki smo jih takrat doživeli.

Meni se je sosebnost žalno-veseli dogodek, ki se je vršil na sveti večer — že pred več desetletji — vtisnil globoko v spomin, in

vsakrat, če se ga domislim, mi je nekako milo, mehko pri srcu, in ne morem si kaj, da bi ga sedaj tudi Vam ne pripovedoval:

Bilo je leta 186., zadnji teden pred bo-žičem. Dobri gospod katehet so opozorili otroke na prihod milega Zveličarja. Kaj lepo so jih vspodbujali, da jim je treba malemu kralju Jezusu prinesti kakovo darilce k jas-licam, na sveti večer pa se mu popolnoma darovati. A nasproti so rekli, da deli tudi Božiček vsakemu otroku milosti, katerekoli si želi izprositi in to sosebnost na božični večer.

Veselo hité otroci proti domu, le Vrhni-kova Micka, majhna učenka drugega razreda, hodi nekam zamišljeno svojo pot. Kaj hoče ona Zveličarju darovati? Za kaj ga prositi? Oče Vrhnikov ležijo uže vse leto priklenjeni na bolniško postelj in vsaki dan so priča-kovali sosede, da se bode oglašil mrtvaški zvon ter oznanil smrt ne ravno priljubljenega vaškega krčmarja Vrhnika. Le on ni hotel ničesar slišati o smrti, ničesar o spravi z ljubim Bogom. Vse prigovarjanje prijateljev, rahle besede zveste žene so bile zaman, in bati se je bilo, da se njegova duša nespo-korjena vrne k Bogu.

«Micka, moli za očeta, da se spreobrnejo in dadó spovedati,» rečejo tokrat mati domov prišedši deklici; «tako slabi so že!»

Zdaj se je otroku zjasnilo, kaj da hoče izprositi od novorojenega Zveličarja. Tožen obraz dobre matere, njih globoko vdrti, za-jokane oči, povedale so rahločutnej deklici več nego je umela iz besed — prositi hoče za spreobrnitev očeta.

Dobro dete si nabira ves teden zakladov kot darilca malemu kralju, saj mu najbolj dopada s pobožnostjo v molitvi in pokorščino, tako so djali gospod katehet.

Vse si s pristrčno radostjo zapisuje na listek, nad kojega zapiše: «Vse to hočem da-rovati Tebi, ljubi Jezušček, da nam spreobrneš očeta; tudi svoje srce, svoje življenje Ti darujem.»

Prišel je zaželjeni božični večer. Zvonovi so peli preko sneženih gričkov, in jasne zvezdice so lesketale tako čisto in svetlo ter toli ljubko migljale, kot bi se tudi one veselile svete noči.

Vrhnikova Micka je hodila z drugimi otroci k polnočki. Pod debelo volneno ruto, v kojoj so jo skrbna mati zavili, stiskala je mrzle ročice ter tajno skrivala listek — za-pisana darilca za ljubega Zveličarja. Kako pobožno je pri sveti maši sklepal ročice, in očesca njena se niso obrnila od majhnega Jezuščka, ki je bil tam v jaslicah položen na oltarju.

«Spreobrne očeta,» prosi dobro dete,

42580

9. I. 1914/9334

trgovcev spekulantov se je vrnilo med nje. In kdo plačuje ta posredovalni stan? Delavski stanovi in uživajoči stanovi.

Trgovski stan v svoji sedanji razsežnosti ni potreben v človeški družbi. Naj nas tukaj nikdo krivo ne razume! Mi pravimo, da v sedanji razsežnosti ni potreben. Kajti zakaj bi moral kmet, majhen obrtnik, delavec drago plačevati tam posredovalnega človeka, kjer si svoje stvari sam lahko ceneje oskrbi? Da nismo v tem obziru s svojim mnenjem osamljeni, nam dokazuje najnovejši tok v sedanji človeški družbi, ki se javlja v snovanju konsumnih društev, zadrug in posojilnic.

Načelo konsumnih društev in zadrug je, da se potrebe udov nakupujejo kolikor mogoče ceno, in da se pridelki prodajajo kolikor mogoče drago. Posojilnice pa imajo namen, podpirati svoje ude v slabih časih in nesrečah. To najnovejšo gospodarstveno gibanje bo hasnilo sosebno proizvajalnim stanovom a tudi ozirajočim ne bo škodilo.

Slovenski narod je narod kmetov, malih obrtnikov in delavcev. Zato pa mu snujmo konsumna društva, zadruge in posojilnice, da se gospodarstveno okrepi in ojači. Mnogi rodoljubi gledajo z nekako nezaupnostjo na novo gibanje. Nezaupanje ni na pravem mestu. Nove družabne razmere potrebujejo novih zdravil.

Rojaki, ne ogibajmo se novega gospodarstvenega gibanja, ampak ravno nasprotno, zastavimo odslej vse svoje moči, da ohranimo našemu narodu zraven vere in jezika tudi njegovo zemljo. To bodi vodilo našega delovanja v novem letu.

Zavedne občine.

V preteklem letu so mnoge štajarske občine dokazale, da jih zares preveva odločno narodni duh in da dobro razumevajo položaj celokupnega slovenskega naroda. Žaljivo za naš narod je, da se na njegovem ozemlju uraduje v tujem nemškem jeziku, da se višja izobrazba podeljuje tudi le v tujem jeziku in da se po uradih na vseh napisih in tiskovinah čestokrat šopiri jedino le nemščina. Naše občine so se začele ponosito zavedati naših narodnih pravic in zato niso mogle gledati, da se domači jezik mora na vseh krajih in koncih skrivati v kot. Neprenehoma so vlagale prošnje za najnujnejše slovenske potrebe, za slovensko nadsodišče, za slovensko vseučilišče in za enakopravnost slovenskega jezika po vseh uradih. Mnogoštevilne so te prošnje. Žal, da imamo le one prošnje v rokah,

ki so se izročile poslancu J. Žičkar-ju. Bodi nam dovoljeno, navesti vsaj te narodne in zavedne občine!

Za slov. nadsodišče v Ljubljani so vložile pri c. kr. pravosodnemu ministerstvu prošnje sledeče občine in korporacije: Okrajni odbor v Slovenjem Gradcu, ob enem je prosil, naj c. kr. okrajna sodišča in notarijati s slovenskimi strankami občujejo le v slovenskem jeziku, v istem smislu občina Šmartin pri Slov. Gradcu, Št. Janž pri Dravbergu, Pameče, Stari trg, Lehen, Golavabuka, Podgorje, Ljubno, Luče, Solčava, Št. Vid pri Slov. Gr., Vrhe, Št. Ilj pod Turjakom, Mislinja, Št. Miklavž, Sv. Lovrenc v Slov. gorica, Dragovič, Sakušak, Zagorci, Hlaponci, Litmerik, Hardek, Luščka vas, Stanosko, Kat. polit. društvo za vranski okraj, Sele, Razbor, Št. Ruprt nad Laškim, Sv. Jur pod Tabrom, Hrastje in Mota, Kapela, Boračeva, Rihtarovci, Očeslavci, Radenci, Koprivnica, Sopote, Št. Jur ob južni železnici, Katol. polit. društvo za kozjanski okraj, Veternik, Presično, Poličane, Fornim, Gajevci, Malaves, Mezgovci, Moškanjci, Muretinci, Samošek, Sv. Marjeta Skomarje in Hudina. Na državni zbor so vložile prošnje Bezovica, katol. polit. društvo v Konjicah, Dolič, Nadole, Kočice, Černožiše, Braslovče, Ljubnica in Stenice, Slivnica, okrajni odbor v Ptuj, občina Zreče, Zakot, Tinsko, Roginska gora, Grušovje, Zibika, Rajhenburg.

Vsi ti okrajni odbori, občine in društva so po istem poslancu vložile tudi prošnje za ustanovo vseučilišča v Ljubljani, potem mnogotere izmed njih na železnično ministerstvo za slovenske napise na železničnih postajah po Spodnjem Štajarskem, za klicanje postaj v slovenskem jeziku in za železnične uradnike, ki so zmožni slovenskega jezika.

Veliko občin in korporacij je vložilo po istem poslancu prošnje za slovenske napise in pečate pri nekaterih poštah na Spodnjem Štajarskem in sicer pri pošti v Slovenjem Gradcu, v Meži pri Dravi, v Mislinji, v Poličanah, v Radencih, v Makolah, v Moškanjcih, v Vitanji, v Konjicah, v Oplotnici, v Ivanovcih, v Ptujem in Mali nedelji. Nekaj prošenj, ki so se doposale proti koncu leta, se vložijo takoj ob začetku prihodnjega zasedanja pri dotičnih ministerstvih.

V seji državnega zbora dne 20. decembra 1898 je pa imenovani poslanec v družbi z mnogimi drugimi slovanskimi poslanci vprašal skupno ministerstvo, ali ono pripozna pravico slovenskega ljudstva zahtevati, da se mu pri vseh uradih po pokrajinah, kjer prebivajo sami Slovenci ali pa mešani z drugimi narodi, napravijo slovenski napisi? Potem, ali

je ministerstvo pripravljeno, tej opravičeni zahtevi Slovencev vstreči? Vlaganje takih brezštevilnih prošenj prizadeva mnogo truda občinam samim; po nekaterih občinah ni za napravo take prošnje zvedenega moža; a po nekod pa je občinska uprava slovenske občine v rokah naših narodnih nasprotnikov. Ministerstvo naj torej ne čaka še le na naše prošnje; ono je v smislu te interpelacije dolžno samo ob sebi, ne da bi ga poslanci vedno morali dregati, oskrbeti, da se po slovenskih krajih napravijo slovenski napisi.

Pri tej priložnosti moramo pa še nekaj važnega opomniti. Če zahtevamo Slovenci od vlade, naj nam dopisuje v našem jeziku, naj nam napravi slovenske napise in pečate po svojih uradih, je pa tudi naša dolžnost, da uradujemo z vlado vseskozi v slovenščini, da tudi mi skrbimo, naj se po slovenskih krajih napravijo slovenski napisi, po naših občinskih uradih, po naših trgovinah, gostilnicah itd. V tem obziru bo treba še resne besede do mnogih trgovcev, obrtnikov itd. po spodnještajarskih trgih in mestih. Za danes naj zadostuje ta kratka opomba.

Deželni zbor štajarski.

Gradec, 29. dec. 1898.

Kdor je mlsil, da bo druga seja deželnega zbora, 29. decembra zopet tako mirna, kakor prva, se je pač hudo zmotil. V imenu nemških narodnjakov je napadal siloviti Walz vlado ter imenoval razne državne, med njimi celo sedajšnjega ministerskega predsednika, državne hudodelnike. Deželni glavar grof Attems je sicer tudi sam velik Nemeč in nasprotnik Slovanov, vendar je Walza pokaral radi tega izraza.

Baron Rokitsansky je napadel v svojem govoru nemške katoličane, Čehe in Poljake. Poslancem katoliške stranke je še povedal, da za zdaj se še trpijo v deželni zbornici.

Ker sta predgovornika očitala Slovanom, da delajo na razpad Avstrije, se je temu uprl deželni glavarja namestnik dr. Serbec z vso močjo ter dokazal, da so Slovani bili vsikdar, kadar je pretela Avstriji nevarnost, v dejanju pokazali svoje domoljubje. Zastran pogodbe z Ogrsko je omenil govornik, da so nemški liberalci z malimi izjemami zmirom imeli prvo besedo v Avstriji, oni so sklepali l. 1867 prvokrat pogodbo z Ogrsko ter jo napravili tako nesrečno, da je zdaj Slovani ne morejo na mah zboljšati. Nemci so voz zavlekli v blato, slovani pa ga sedaj ne

»spreobrni ga moj ljubi Jezušček! Glej, ta mala darilca sem ti prinesla,« to rekši, potegne listek izpod rutice ter ga čita šepetaje.

«Nimam drugega, revni smo, a dam še ti svoje srce in vse, vse, karkoli hočeš, saj me ne bodeš zavrget. Gospod katehet so rekli, da danes vsako dobro prošnjo uslišiš. Oh, spreobrni očeta!»

Solze so padale ljubkemu otroku iz modrih očesc ter mu porosile cvetoče ličice.

«Kakor angelj je ta deklica,» tako misli sosed, ki je nasproti sedi.

Molitve čistega srca predró oblake in tudi Vrhnikovo Micko je uslišal novorojeni Zveličar.

Ljudje so se gnjetli iz cerkve ter veselo hiteli po strmi poti ob bregu navzdol. Nankrat se zasliši glasen vsklik:

«Pomagajte, pomagajte!»

Vse se obrne, vse hiti nazaj; kaj je bilo? Vrhnikova Micka se je izpodrsnila po strmi ledeni poti, ne vstane več, nezavestna je, morda celo mrtva! Glasno jokajo otroci, žene jo vzdignejo, ponesó proti cerkvi, kamor prihité tudi gospod katehet. Na prvi pogled spoznajo svojo najpridnejšo učenko, kličejo jo po imenu, jo skušajo vzdramiti, a zaman, deklica ne odpre več milih očij. Le enkrat še vzdihne . . . «Jezušček . . . očeta . . .» diha vedno redkeje, a nazadnje izgine vsako

znamenje življenja . . . nedolžna otroška duša se je preselila v nebesa.

A kaj drži tako krčevito mrtva ročica? Majhen listek je: «Vse to ti hočem darovati, ljubi Jezušček, da nam spreobrneš očeta, svoje srce, svoje življenje . . .» Srce je zastalo za trenotek okoli stoječim, ko jim preberó te vrstice gospod katehet. Tudi njim se je poznalo na trepetajočem glasu ganutje srca. «Dober otrok, tvoj dar je vsprejet,» tako vzdihnejo in imeli so prav.

Dva dni pozneje se je preselila duša očeta Vrhnikovega spokorjena k svojemu Bogu. Žrtev ljubeznjivega otroka mu je omehčala srce; sveta noč s svojim pretresljivim dogodkom je obudila v dosedaj trdovratnem grešniku vest, spravil se je z Bogom in srečno umrl.

Pisma mladega urednikoviča.

Spoštovani prijatelji! Evo me, mladega urednikoviča! Tudi jaz sem srečno prikobacal iz starega leta v novo leto. Prikobacal? Ne, to ni pravi izraz za mladega urednikoviča. Mladi urednikovič, kateremu so že v zibelko položili sestrici milobo in veličastnost, da ga zvesto spremljata skozi celo njegovo življenje, on ni prikobacal v novo leto. Ne, mladi urednikovič ni prikobacal, ampak on

je priskakljal, nežno, rahlo, ljubko je priskakljal iz starega leta v novo leto. In srečno priskakljavši v novo leto Vam pošilja mladi urednikovič sedaj svoje iskrene, prijateljske pozdrave!

Kako se kaj počutite v novem letu, dragi prijatelji? Dobro? Zavidam Vas! Jaz, mladi urednikovič, nisem srečen v novem letu. Nesrečo, neizmerno nesrečo vlivajo v moje mlado srce spomini na staro leto. Kajti, kaj je bilo za me, mladega urednikoviča, staro leto? Bila je dolga vrsta neprestanega dela, trpljenja in tudi poniževanja. Da, tudi poniževanja! Dovolite, da Vam naslikam najžalostnejši dogodek svojega življenja.

Gotovo še se spominjate, da je lani naš urednik in moj gospod ravno v poletnem času, ko se listom najslabše godi, zaradi pomanjkanja dopisov in novic, izginil v toplice. Rekel je, da je nagloma dobil v prste protin, ki mu brani pisati. Z njegovim odhodom so se vsi uredniški posli osredotočili v rokah mladega urednikoviča. Pomislite, to je bilo v vročem poletju! Namesto da bi poskušal v Dravi svojo spretnost v plavanju, moral je mladi urednikovič sedeti za uredniško mizo ter v potu svojega obraza pisati zanimive notice in navdušene članke. Ni čuda, da je tedaj v vseh žilah mladega urednikoviča vskipela vroča mladeniška kri . . . In mladi